

Slovenski dom

Štev. 192.

V Ljubljani, četrtek 25. avgusta 1938.

Leto III

Blejski sporazum je naletel na pohvalo po vsej Evropi

MZ je s sporazumom kronala svoje delo

Po angleškem mnenju bo blejski sporazum olajšal rešitev čeških notranjih vprašanj

London, 25. avgusta. Pod velikimi naslovi in na uvodnih mestih objavljajo vsi današnji jutranji londonski časopisi obširna poročila od svojih dopisnikov z Bleda ter izpod peresa svojih diplomatskih pisarjev, prav tako pa tudi zelo obširno komentirajo pomen sporazuma, ki je bil sklenjen med državami Male zveze in Madžarsko. V prvi vrsti poudarjajo, da bo ta sporazum mnogo pripomogel k utrdbi miru v jugovzhodni Evropi in v veliki meri olajšal rešitev manjšinskega vprašanja na Češkoslovaškem. »Daily Telegraph« posveča pod naslovom »Razširjenje Male zveze« blejski konferenci svoj današnji uvodnik, v katerem med drugim pravi: Pred tremi tedni so države balkanskega sporazuma sklenile pakt z Bolgarijo. S tem se je okrepil položaj balkanskih držav. Danes so Rumunija, Jugoslavija in Češkoslovaška dosegle sporazum z Madžarsko, ki je naredil konec vojaškim dolobom versajške pogodbe.

Zmanjkalo je tudi nekaj povojnih mirovnih pogodb. V primeru balkanskega sporazuma se te pogodbe zamenjujejo z nečim, s čimer se bo utrdil mir v jugovzhodnem delu Evrope. »Times« objavlja uvodnik, v katerem pripisuje največjo važnost blejskemu sporazumu, ter ga komentira kot krono naporov Male zveze za konsolidacijo miru. V glavnem pravi: Uradno poročilo, ki so ga včeraj objavile države Male zveze, predstavlja ponovno kontribucijo, tretjo po vrsti v teku zadnjih nekaj mesecev dela za mir in stabilnost v jugovzhodni Evropi. Brez dvoma so države Male zveze in Balkanskega sporazuma dale svetlu primer konstruktivnega urejanja razmer in pomi-

ritve duhov. Politični sporazumi morejo biti dopolnjeni, olajšani in okrepljeni s toliko potrebnim gospodarskim izboljšanjem. Brez dvoma ne obstajajo nikake določne omejitve za procvit trgovine tudi z drugimi državami in to tembolj, če bodo odstranjene carinske zapreke, ki so rodile katastrofalne posledice po razpadu avstro-ogrske monarhije. Te carinske zapreke so v veliki meri zmanjšane in nudijo dosti možnosti za široko trgovinsko zamenjavo blaga med malimi narodi in to v smislu predlogov v Stresi, in drugih načrtov, s katerimi so se v zadnjih 10 letih tako pogosto bavili tudi v Rimu in Parizu. Gospodarski in socialni napredek, razumno priznanje manjšinskih pravic ter sposobne in tolerantne vlade morejo nuditi najboljša sredstva za miren razvoj in blagostanje narodov v jugovzhodni Evropi.

Na prav tako ugoden odmev kot v »Daily Telegraphu« in »Timesu« je sporazum med Malo zvezo in Madžarsko naletel v londonskih in pokrajinskih listih, posebno pa še pri velikih londonskih dnevnikih, kakor so n. pr. »Daily Express«, »Daily Mail« in »News Chronicle«.

Tudi Berlin zadovoljen

Berlin, 24. avgusta. AA. (DNB) »Völkischer Beobachter« se bavi s komunikem objavljenim na blejski konferenci in pravi med drugim, da je sklep MZ, s katerim se priznava madžarski svoboda oboroževanja, tak, da ga je treba pohvaliti. Ker je nedavno Bolgarska dobila v solunskem sporazumu pravico svobodnega oboroževanja, je

bilo logično, če je enako pravico dobila tudi Madžarska.

V Parizu hvalijo delo za mir

Pariz, 25. avgusta. AA. Havas: Današnji pariški listi komentirajo uradno poročilo, ki je bilo objavljeno po zasedanju stalnega sveta Male antante na Bledu. »Figaro« piše, da je sporazum med Madžarsko in tremi državami Male antante veliko delo za ureditev razmer v Srednji Evropi in v Podonavju.

Bolgari pozdravlajo uspeh

Sofija, 25. avgusta. AA. Vse bolgarsko časopisje je poročalo včeraj o važnih dogodkih na Bledu ter poudarilo tudi v naslovih samih velike uspehe predsednika jugoslovanske vlade dr. Stojadinovića. Posebno poudarjajo pozdrav, ki ga je Male zveze poslala Balkanskemu sporazumu in Bolgariji zaradi sklenitve solunskega sporazuma. »Dnes« tudi piše na prvi strani o teh važnih dogodkih na Bledu ter izraža veselje nad tem, da je za Bolgarijo dobila tudi Madžarska iste pravice. Po sporazumu z Madžarsko, piše list, se v srednji Evropi čedalje bolj jasni. Strah pred vojno se je umaknil. Premagani narodi dobivajo po mirni poti spet nazaj svoje pravice, ki so jim jih vzele mirovne pogodbe. Tako nastopa doba edelovanja. Časopis »Dnevnik« objavlja vse podrobnosti tega blejskega sporazuma.

Vesti 25. avgusta

Kongres za duševno higieno v Münchnu se je včeraj končal. Zdravniki so sprejeli več sklepov za izboljšanje zdravljenja duševnih bolnih.

Z izrabo naravnega bogastva v kolonijah se je bavil kongres medparlamentarne zveze v Haagu. Italijani so h glavnemu poročilu rekli, da razpolagajo nekatere države s surovinami iz kolonij kot s svojim monopolom in s tem onemogočajo drugim državam dostojno življenje. Nato so sprejeli sklep, naj se pri izkoriščanju surovin v kolonijah udeležijo tudi druge države.

Bivši predsednik egiptске vlade Sidki paša je izstopil iz svoje stranke, katero je ustanovil, in dejal, da mora Egipt, ker se je že priboril svojo samostojnost, prenehati s strankarskimi borbami, ki so za napredek države prenevarne.

Posebne vrste koncentracijske taborišče bo zgradila brazilska vlada na otoku Fernando Noronha za tiste, ki bodo s svojo delavnostjo ogrozili javni red. Taborišče bo urejeno v obliki nekatere kmetijske delavne kolonije.

Oblastnega komisarja Mofata, po rodu Angleža, so našli težko poškodovanega v Janenu v Palestini. Do sedaj še ne vedo, kdo ga je tako hudo poškodoval.

Arabski teroristi so v Cezareji odpeljali nekega grškega meniha in njegovega brata. O njuni usodi še nič ne vedo.

Japonska vlada odločno zanika vse vesti, ki jih je prineslo tuje časopisje, da je Japonska priznala zasedbo otoka Paracel po Franciji.

Na meji ob odhodu iz naše države je češkoslovaški zunanji minister dr. Krofta poslal dr. Stojadinovića brzojavko, v kateri se zahvaljuje za lep sprejem in poudarja srečne rezultate, ki so bili doseženi na blejski konferenci.

14 arabskih teroristov je bilo ubitih pri spopadu med njimi in angleškimi vojniki v Galileji.

V Nankingu so se vrnili vsi tujci, ki so iz mesta pobegnili v času najhujših japonskih napadov. Življenje prihaja počasi v normalen tek.

Veslaške tekme za evropsko prvenstvo bodo v začetku prihodnjega meseca v Milanu. Med 11 državami, ki so se k tem tekmam prijavile, je tudi Jugoslavija.

Z novo trgovinsko pogodbo med Združenimi državami in Anglijo bodo prve dobile precej ugodnosti, zlasti za uvoz poljskih pridelkov v Anglijo.

Velike letalske tovarne bodo Francozi zgradili v Kanadi blizu mesta Montreal. Za naloženi kapital bo garantal francoska vlada.

Sestanek, na katerem so pretresali splošni evropski položaj, so imeli včeraj angleški ministri predsednik Chamberlain, zunanji minister lord Halifax in finančni minister sir John Simon.

Na neko kitajsko potniško letalo so takoj po pristanku v Matso začeli streljati japonska bombna letala. Kitajci si napad razlagajo tako, da so hoteli Japonci ubiti kitajskega državljana Sunfo, za katerega so mislili, da je potoval s tem letalom. V resnici pa je Sunfo odletel v Hanfa z drugim letalom.

Najvišje japonsko odlikovanje, red Krizanteme, je japonski poslanik v Rimu izročil predsedniku vlade Mussoliniju.

Znani madžarski desničarski voditelj major Salassy bo moral le odsedeti tri leta težke ječe, na katero ga je obsodilo prvostopno sodišče. To obsodbo je namreč vrhovno sodišče v celoti potrdilo.

Volitev v parlament v aлександrettskem Sandzaku ne bo, ker se je položaj hudo spremenil. Zato bodo 40 poslancev kar imenovali, a parlament sklicali na dan turškega državnega praznika, 30. avgusta. Za predsednika vlade pa bo imenovan bivši predsednik sirijske republike Rubhi Barakat.

Posebna parlamentarna komisija v Švici je sprejela več predlogov državne obrambe in zaposlila brezposelne pri teh delih. Le glede financiranja se za enkrat še niso mogli sporazumeti.

Predsednik angleške vlade Chamberlain je včeraj popoldne odpotoval v južno Anglijo, kjer bo prebil svoj nedeljski odmor. V ponedeljek pa bo preko Londona odpotoval na Škotsko.

Žrtve strahovite poplave v severovzhodni Koreji so prešteli. Vsega je bilo 616 mrtvih in 450 ranjenih.

V Gradcu se je začel včeraj kongres mineralogov. Kot gostje so prišli mineralogi iz Švice, Jugoslavije, Nizozemske, Angije, CSR, USA in Japonske.

V rovu bakrenega rudnika v Rio Toco v Španiji je iz neznane vzroka nastal požar. Pri gašenju so morali imeti gasilci plinske maske. Škoda je zelo velika.

V bližini Portsmoutha je neki torpedo zadel veliko jahto, ki se je začela potapljati. V zadnjem trenutku pa so jo še potegnili v pristanišče. Odkod ta torpeda, niso dognali. Ob eksploziji je kapitan videl visoko v zraku neko letalo, vendar pa je verjetno, da ga je izstrelila kaka podmornica.

Redne trgovske zveze je sklenila vzpostaviti brazilska vlada. Angleška vlada bo v Kanadi naročila večje število štirimotornih bombnikov, ki bodo imeli hitrost 450 km na uro — akcijski radij pa bo znašal okrog 8000 km. — Namesto strojne bodo ti bombniki imeli majhne topove.

Letošnja vseameriška konferenca bo v Lini dne 9. decembra. Med drugimi se je bo udeležila tudi Argentina.

Nemčiji in Madžarska sta povezani med seboj po zgodovini, kulturi in gospodarstvu. Oba naroda sta v zgodovini v miru in vojni hodila skupna pota. Tako je ob obisku admiral Horthyja v Berlinu napisal nemški zunanji minister von Ribbentrop.

Interese tujih velešil bo Japonska spoštovala na Kitajskem. Toda le pod pogojem, če bodo tudi velešile upoštevale težave, ki jih prizadeva Japoncem tuja pomoč maršalu Čan-čajsku.

Okrog nevmešavanja v špansko državljansko vojno:

Španske homatije morajo z dnevnega reda da bi se Anglija lahko posvetila Srednji Evropi

London, 25. avgusta. o. Angleški diplomati, ki so postavljali načrt o umiku španskih prostovoljcev, bodo vse podrobnosti dobro proučili, predno zavzamejo končno stališče do odgovora generala Franca o odpoklicu tujih prostovoljcev. Dva stvari bi prišle tu v poštev. Člani odbora naj bi ta odgovor do dobra proučili in če bi smatrali za potrebno, bi zahtevali od generala Franca še nadaljnja pojasnila. Lord Plymouth, ki je predsednik odbora za nevmešavanje, pa predlaga, naj takoj vprašajo generala Franca, da pojasni nekatere manj važne točke v njegovem odgovoru. Med tem časom pa bi ostal angleški predsednik Chamberlain na počitnicah v Salisburyju. Sovjetski poslanik Majski, ki je že pred dnevi zahteval, naj se takoj skliče odbor nevmešavanja, do danes še ni formalno zahteval sestanka. Dan sestanka lord

Plymouth še vedno ni dočel, ker misli, da se morajo preje voditi neslužbeni razgovori med člani posameznih vlad. Pravijo, da bi mogla druga nota v Burgozu razširiti posamezne točke, seveda brez omebe Francove glavne točke o priznanju pravice bojujoče se stranke. Želja Anglije je, da čim prej postavi v ozadje špansko revolucijo in da se potem posveti drugim evropskim vprašanjem. Chamberlain je imel, predno je odšel na dopust, dalše razgovore z lordom Halifaxom in finančnim ministrom Simonom o srednjeevropskem stališču in o kompliciranih madžarskih kretanjih prijateljstva do Nemčije in Male antante. Za vse te stvari pa Anglija potrebuje časa in temeljitega študija vseh problemov, predno se loti reševanja. Računajo, da Anglija zdaj ne bo zavzela nobenega stališča, dokler se ne vrne predsednik Chamberlain s počitnic.

Praška vlada dela s pospešno vneto

Manjšine bi rade počakale na izjavo, ki jo bo Hitler dal na nürnberskem kongresu

Praga, 25. avgusta. o. V nekaterih praških krogih upajo, da bodo končni rezultati za ureditev sudetskega vprašanja sklenjeni, še preden se bo sestala nacionalno-socialistični kongres v Nürnbergu. Več dela in globlja tajnost, to je geslo za češko vlado in Runcimanovo komisijo. Runcimanov gospodarski svetovalec in ekspert Ashton Gwatkin je odšel včeraj popoldne z letalom v London. S seboj je ponel zelo važne dokumente, izjave pa ni hotel dati nobene. Včeraj se je lord Runciman dalj časa razgovarjal z karpatskim manjšinskim voditeljem Štefanom Fencikom.

Na vladni strani se opaža velika aktivnost. Predsednik dr. Hodža je po kosilu z Runcimanom bil dalje časa v razgovoru s predsednikom dr. Benešem. Predsednik je to popoldne sprejel še druge vladne posredovalce. Češka vlada odločno demantira, da bi izdelovala nov načrt, po katerem bi dobile manjšine večje pravice. V drugih krogih prevladuje mnenje, da stališče posameznih strank do Runcimana ni bilo po vsem dokončno, ker čakajo na kongres v Nürnbergu, na katerem bo Nemčija razčistila svoje stališče do Češke. Češka vlada je storila vse mogoče, da se stvar s sudetskimi Nemci reši še pred nacionalističnim kongresom.

V Španiji bodo zamenjali ujetnike

Na Ebru trajajo še vedno hudi boji

London, 25. avgusta. Uradno objavljajo, da bo angleška komisija za izmenjavo španskih ujetnikov prišla v Toulouse 31. avgusta, kjer bo tudi njen stalni sedež. Komisija bo takoj po svojem prihodu po svojih častnikih stopila v zvezo z Barcelono in Burgozom. Nato bo komisija začela pretresati predloge obeh vlad o izmenjavi ujetnikov.

Franco vodi ofenzivo

Hendaye, 25. avgusta. o. General Franco vodi osebo nacionalistične napade pri Vilalba de Los Arcos. Nacionalistična kolona napreduje v višinskih pozicijah proti severovzhodu, druga pa napada pri cesti Gandesa—Mora de Ebro proti jugovzhodu.

Vladne čete odbijajo srdite nacionalistične napade na vzhodni strani reke Ebro v južni Kataloniji, kjer se odigravajo že nad mesec dni srčiti boji za posest tega ozemlja. Zračni napadi, napadi s tanki in težkimi topovi nacionalističnih čet polagoma napredujejo. Republikanci zatrjujejo, da imajo tu nacionalistične čete za vsako ped zemljo težke izgube in da do sedaj niso bile v stanju zavzeti nobene važne strateškega postojanke. Republikanci se nahajajo že od 25. julija na tem ozemlju in so se dobro utrdili vzhodno od Gandese.

Bilbao, 25. avgusta. Nacionalistične čete, ki jim poveljuje general Jague, so danes nadaljevale s svojimi operacijami na bojišču ob reki Ebro. Vojška generala Jague je sestavljale iz navarske divizije in marokancev. Na tem delu bojišča se republikanske čete krepko

branijo kljub težkim izgubam, ki so jim jih prizadejale nacionalistične čete, posebno pa še topništvo in letala. Po podatkih, ki so jih dali ujetniki, je pretrpela največje izgube 11. republikanska divizija. Na estramadurskem bojišču nacionalistični oddelki še vedno »čistijo« postojanke, ki so jih zavzeli zadnja dva dni.

Barcelona, 24. avgusta. AA. Havas: Uradno poročilo vojnega ministrstva objavlja, da so v ravnosti stalno napada in prodira z velikimi žrtvami. Na vzhodni fronti so bili v odseku Begis Siquer in Parias Alnario sovražni napadi odbiti. Na estramadurski fronti je sovražnik prodril do Puerte San Vincente, republikanske čete pa so prešle Suzar, nadaljevale s prodiranjem in prizadejale sovražniku težke izgube.

Horthy je sedaj v Berlinu

Hamburg, 25. avgusta. AA. (DNB) Za časa kosila, ki je bilo prirejeno na čast madžarskemu regentu Horthyju v občinski zgradbi v Hamburgu, so množice ljudstva navdušeno manifestirale pred zgradbo. Regent Horthy in njegova soproga sta v spremstvu kanclerja Hitlerja stopila na balkon, kjer se je Horthy ljubeznivo zahvaljeval za prisrčne manifestacije. Kmalu za tem sta visoka madžarska gosta s Hitlerjem in njegovim spremstvom zapustila občinsko zgradbo ter se odpeljala na postajo. Ob 15.08 je odpeljal poseben vlak, s katerim potujeta regent Horthy in njegova gospa s svojimi spremljevalci v Berlin. Takoj za njim pa je odpeljal tudi poseben vlak s kanclerjem Hitlerjem.

Sovjeti spet streljajo višje glave

Moskva, 25. avgusta. o. Po poročilih iz Moskve se je zvedelo, da so Sovjeti obsodili na smrt deset višjih uradnikov aserbajdanske republike v Južni Aziji. Osojenci so bili zaradi sodelovanja pri protirevolucionarni zaroti, s katero so hoteli odrgati Aserbejdan od Sovjetske Unije. Osojenci so pripadali zarotniški družbi in so se nahajali v službi na aserbajdanskem poljedelskem komisariatu. — Časopis »Bakinski rabotnik« iz Bakuja poroča, da so Sovjeti obtožili 14 višjih uradnikov zaradi vprijetarjanja neredov in hujšanja k oboroženosti revoluciji, zaradi pokončevanja živine z nalezljivimi boleznimi, zaradi zarote in uboja več komunističnih voditeljev in zaradi obnove kapitalizma pod neodvisnim buržuazjskim režimom.

Japonci se zelo počasi bližajo Hankevu

Šanghaj, 25. avg. AA. (DNB.) Po poročilih z bojišča prodirajo japonski severni oddelki iz pokrajine Hopej v zahodni smeri vzdolž železniške proge Hankeu—Heinkiang—Peking. S tem je nastopila nova faza gleda premikanja japonskih čet. V tukajšnjih vojaških krogih so prepričani, da nameravajo japonski severni oddelki prodrati do Livana. Severno od reke Jangceja so Kitajci izvedli nekaj napadov med Taihoom in Cuzungom. Te napade so Japonci odbili. Južno od Jangceja prodirajo japonske čete proti lux Jučangu, ki leži 66 km zahodno od Kiukijanga. Računajo, da bo Jučang v kratkem padel v japonske roke. Južno od Kiukijanga že prodirajo proti zahodu oddelki, ki so se izkrcali na zahodni obali jezera Pojang in ki se poskušajo združiti z japonskimi četami, katere napredujejo proti jugu vzdolž železniške proge Nanchang. Strahovita vročina otežkoča bojne operacije.

Šanghaj, 25. avg. o. Japonci poročajo, da so njihove čete, ki so bile zadnji čas močno ojačene, prodrle skozi vzhodna vrata na strateški točki mesta Jučang. Iste čete imajo nalogo prodirati ob reki Jangceju proti začasni prestolnici Hankov. Poročila navedajo, da so Japonci potolkli vse brannice, ki so še ostali za zidom, kateri se razteza okrog in okrog mesta. Druge japonske čete pa so popolnoma obkrožile mesto Jučang in s tem preprečile umik kitajskih čet.

Bombardirana tovarna pri Tokiu

Tokio, 24. avgusta. AA. DNB. V Omoriju blizu Tokija je dvojce civilnih letal včeraj nizko letelo nad tovarno. Letali sta vrgli bombo na streho tovarne. Kmalu je plamen zajel vso tovarno in je mnogo delavcev zgorelo, mnogo pa jih je bilo ranjenih. Tovarna je popolnoma razdejana.

Velika tatvina v Celju

Celje, 25. avgusta.

V nedeljo je bila izvršena predrzna tatvina v znamenit fotografskem ateljeju Kvas na Dečkovem trgu v Celju. Tat se je podvnel vtihtopil v atelje in iz blagajne pobral 14.468 din gotovine in tri hranilne knjižice s skupnim zneskom 20.000 din. Celjska policija se trudi, da bi predrznega tat izsledila, toda vse kaže, da bo to zasledovanje silno težko. Neznani tat je izrabil ugodno priliko v nedeljo, ko se je lastnik gospod Kvas s svojim avtomobilom mudil nekje v okolici po poslih. V ateljeju sta bila pomočnik in pomočnica. Vrata v prostore so zmeraj odprta in to priliko je najbrže izrabil tat, ki se je natihlo splazil v temnico, odprl tam blagajno, pobral iz nje denar in hranilne knjižice ter spet neslišno odšel. Tat je bil silno previden in spretel ter je moral kaj dobro poznati vse prostore v ateljeju. Ves dan pomočnik in pomočnica nista ničesar sumljivega opazila, šele v ponedeljek je g. Kvas ugotovil, da je okraden. Tatvino je prijavil policiji, ki je začela takoj preiskovati, vendar je vse to združeno z velikimi težavami, ker o storilcu ni znana niti najmanjša podrobnost, kakšen bi bil in kdaj bi bil ukradel. Kvas trpi seveda veliko škodo, kajti ves denar je plod njegovega dolgoletnega garanja in štedenja. Tat si le sreči s hranilnimi knjižicami ne bo mogel nič pomagati, ker so vse vinkulirane.

Vedno več nesreč na cesti Maribor-Slov. Bistrica

Nujno bi bilo potrebno nevarne ovinke vsaj za silo popraviti

Maribor, 24. avgusta.

O stanju državne ceste Maribor—Slovenska Bistrica smo že pisali. Kotanjasta je tako, da se ne da primerjati niti z običnim kolovozom. Je gotovo najslabša cesta ne le v Sloveniji, temveč v vsej državi. Mariborski avtomobilisti pa so nas sedaj opozorili na vedno številnejše nesreče, ki jih slabo stanje ceste zahteva. Nevarni so zlasti ovinki. V Mariboru ni skoraj avtomobilista, ki ne bi imel na tej progi kritičnega doživljanja. Zavoji niso nikjer dvignjeni in avtomobil, ki se mora na takem ovinku izogibati drugemu vozilu, pride v nevarnost, da zdrse s ceste v jarek. Najnevarnejši je ovinek pri ribniku v Slivnici, kjer se je pred nekaj dnevi ponesrečil ravnatelj mariborske podružnice Ljubljanske kreditne banke g. Stergar. Hotel se je izogniti samo kolesarju, pa mu je vrglo avtomobil na rob ter ga kljub vsej spretosti ni mogel obdržati na cesti. Vrglo ga je v

jarek in le slučajno je pripeljal, da nesreča ni zahtevala sloveskih žrtv. Podobni primeri se dogajajo skoraj dnevno in kljub temu se nihče ne zganja, da bi se vsaj ti najnevarnejši ovinki nekako uredili ter bi se v zavojih dvignili, da jih lahko avtomobili pasirajo z normalno brzino oziroma brez nevarnosti. Izgleda pa, da se za to čisto res nihče ne zmeni in da vse čaka na rekonstrukcijo, ki se obeta. Do te rekonstrukcije je pa še daleč, verjetno bo prišla šele prihodnji pomlad na licitacijo, na jesen se bodo morebiti dela šele pričela in do takrat bo cesta ostala takšna, kakršna je sedaj. Saj zaenkrat ne bi bilo treba drugega, kakor razgrniti po cesti gramoz, ki leži v kupih čistišča. Nič ne bi rekli, če bi šlo za kako postransko cesto, po kateri je promet le malenkosten. Gre pa za glavno žilo v državi, po kateri prihaja v naše kraje skoraj ves inozemski avtomobilski promet. Za takšno cesto pa bi bilo že potrebno nekaj žrtvovati!

Šahovski turnir v Osijeku

Danes bo turnir končan — Lešniku se obeta prvenstvo

Ze predzadnje kolo je bilo odigrano na šahovskem turnirju v Osijeku. Danes bo turnir končan. Kdo bo prvak, je zdaj že precej jasno, posebno se po boju med Lešnikom in Rabarjem v večrajšem kolu. Menda se nobene partije kibič niso s tolikšnim zanimanjem pričakovali in tudi nekaj časa zasledovali, kakor te, saj je imela odločiti, komu bo pripadel mojstrski naslov. Vsi pa so bili kar nekoliko presenečeni, ko se je igra med tema dvema favoritoma tako hitro končala, nekateri celo nejevoljni, ker je Rabar ni dobil. Po 16 potezah sta si segla v roke in sklenila remis in vse zanimivosti in nestrpnega pričakovanja

je bilo konec. Kar je Rabar na tem turnirju dosegel, je dosegel. Odigral bo le še svojo prekinjeno partijo iz prejšnjega kola, ki jo utegne dobiti. V tem primeru bo dosegel vsega skupaj 10 točk, kolikor jih ima Lešnik že zdaj, a bo igral še eno partijo. Če v njej doseže vsaj remis, bo njegovo prvenstvo zagotovljeno, kajti dobiti ga ne more nihče več, tudi Šiška ne, ki mu je bil v zadnjem delu turnirja najbolj nevaren. — Šiška je včeraj remiziral z Müllerjem, Sikoša pa je Šubarič premagal.

Stanje po predzadnjem kolu: Lešnik 10, Rabar 9 (1), Šiška, Subarič 9, Carec, Pavlovič 8 itd.

Raznoterosti iz dnevne kronike

Ljubljana, 23. avgusta.

Spet požar v Ljubljani

Letošnja gasilska kronika beleži v Ljubljani vse polno večjih in manjših požarov. Včeraj ob štirih popoldne so bili mestni gasilci spet alarmirani. Gospod Sušnik, uradnik Nabavljalne zadruge uslužbenec državnih železnic, je javil po telefonu, da je nastal požar na tovarnem kolodvoru v Metelkovi ulici, kjer ima omenjena zadruza poseben vagon za odlaganje smeti, odpadkov, raznih pločevinastih škatal in podobne nerabne šare, ki jo redno vsak dan izvažajo iz mesta. Požar je nastal najbrž tako, da je kateri od otrok, ki stikajo tukaj za pločevinastimi škatalami, ki jih potem prodajajo trgovcem z železnico, po ne previdnosti povzročil ogenj. Lahko pa se je vnelo tudi na ta način, da je padla med odpadke, ki so lahko vnetljivi, iskra iz lokomotive in povzročila ogenj, ki je bil nenadoma precej velik. Mestni gasilci, ki so bili sicer takoj po obvestilu na mestu, pa kljub temu niso imeli prevelikega opravka, ker so ogenj takoj opazili železničarji, ki so na kolodvoru zaposleni in so ga takoj ugasnili. Vendar pa je vagon toliko uničen, da ne bo več za rabo.

Hlod mu je zlomil nogo

Lesna industrija Silver, ki ima svoje uradne prostore v Zagrebu v Petrinjski ulici, ima nekaj svojega lesa tudi v obširnih kočevskih gozdovih. Delavci, ki tukaj podirajo smreke, jih potem po strmi drži spuščajo v nizino. Lunčič Josip, tesar iz Morave pri Kočevju št. 9, je tudi uslužbenec pri tej tvrdki. Včeraj se mu je pri delu nenadoma zvalil na levo nogo hlod in mu jo zlomil. Po vlakso ga nato poslali v Ljubljano, odkoder ga je rešilni avtomobil odpeljal v splošno bolnišnico.

Predšolska nervoznost

Počitnice so pri kraju in po malem se je po mestu že začelo tisto vrvenje, ki je tako značilno za ta čas. Prišli so ponavljalni izpiti, ki so marsikateremu študentu ukradli precej počitniškega veselja, čemur je seveda pred vsem sam kriv, po nekaterih šolah pa je že vpisovanje, ki sleherni leto zlasti starešem beli glavo, kajti spraviti je treba skupaj denar za šolnino, kar ni prav nobena mala, če je človek na primer samo slabo plačan uradnik pa mora zapisati v šolo dva, tri ali še več otrok. In potem še tista skrb, ki enako mori študente kot starše: kako bo s ponavljalnimi izpiti? Zapraviti leto, ni kar si bodi! In tresejo so dijaki pred strogiimi sodniki v razredu, drhtijo

pa tudi mamice, ki so spremile svoje ljubljence do šole in jih sedaj čakajo na dolgih šolskih hodnikih. Kadarkoli se odpro od časa do časa vrata razreda, se vse zganijo in zaskrbljeno pogledajo, če ni morda prišel prav njihov sin ali hčerka. Ti trenutki čakanja so najtežji in najhuje je za mamice v trenutku, ko stopi otrok iz razreda. Cloveka kar zbode pri srcu in boji se izvedeti resnico. — Vendar je v zadnjih letih, kot je videti, teh izpiti vedno manj. Saj profesor sam razume, zlasti če ima tudi otroke, kaj se to pravi, in če le more podari dober red, čeprav ga ni dijak zaslužil. Včas pa seveda pride primer, ko kaj takega ni mogoče narediti kljub vsem prošnjam in nadlegovanjem staršev. Potem so seveda zamere na vse strani in vsega je kriv ubogi profesor, ki je moral delati po zakonu in po svoji vesti. ... Pa še malo in največje skrbi bodo pri kraju. Potem se bo začelo spet vsakdanje šolsko življenje in mesto bo spet vse živo nabudele mladine.

Razno iz bolnišnice

V splošno bolnišnico so pripeljali, leta 1909 rojenega Albrehta Hugona, ki stanuje v Domžalah, Kolodvorska ulica 13; Dogan Stane iz Domžal ga je zabodel pri prepiru v levo roko. Usnjarski vajenec Leopold Repovš iz Mokronoga pa si je pri stroju po neprevidnosti poškodoval prste na roki tako, da je moral v bolnišnici iskati pomoči.

Iz Domžal so pripeljali v bolnišnico tudi nekega zobotehnikarja, ki je v samomorilnem namenu pil solno kislino. Ker so mu pravočasno preskrbeli zdravniško pomoč, ga bodo rešili.

Izpred obrtnega sodišča

Nevreden službodalavčega zaupanja

Tone je bil zaposlen kot mizarski pomočnik. Nekega dne je prišel stražnik in odvedel Toneta na policijo; osumljen je bil namreč, da je pri svojem prejšnjem mojstru nekaj poveril. Ker se Tonetu ni moglo ničesar kaznivskega dokazati, je bil naslednjega dne izpuščen iz zapor. Takoj nato se je Tone zgabil pri svojem mojstru in hotel dalje delati. Mojster pa ga ni hotel pripustiti k delu, marveč mu je izplačal do tedaj zasluženno mezdno, izročil delavsko knjižico in ga odpustil, čeprav je Tone temu ugovarjal in zahteval plačo za 14 dni na-

12 letna izprijenka izvršila 16 tatvin

Slovenjgradec, 25. avg. V Podgorju in v Starem trgu pri Slovenjgradcu so se zadnji čas dogajale večje ali manjše tatvine. Tu je zmanjkalo denarja, tam ura in vse, kar je imelo kaj vrednosti. Zasedli so pa pri tatvini 12 letno Weincel Faniko, hčerko neke Weincel Marije iz Legna pri Slovenjgradcu. — Pred dvema mesecema je zmanjkalo nekemu posestniku iz Starega trga na lepem 4000 din gotovine. Osumili so neko deklo, ki se je te dni potepalo oziroma prosjalo v bližini. Pred sodiščem je mala sraka priznala tudi to in je dejala, da je vse ukradene stvari in denar znosila domov svoji vse graje vredni materi. Mati je seveda pred sodiščem zanikala vsako krivdo, a na podlagi dokazov je bila obsojena na deset mesecev zapora. Dekle je bilo že v poboljševalnici v Ljubljani, a je ušla in čim je prispela nazaj, je zopet začela krasti. To je sad slabe vzgoje, žalosten primer, kaj stori že iz otroka slaba družba in — slaba mati. Deklica se je klatila nekaj časa tudi s cigani in so jo v Slovenjgradcu orožniki aretirali in odgnali naravnost od blizu kolodvora taboreče ciganske tolpe. — Zopet bo poslana nazaj v poboljševalnico. Pri zaslišanju je priznala že 16 večjih tatvin, malih se pa ne spominja, toliko jih je. Ne kaže nobenega znaka kesanja in bi gotovo, čim bi zopet prišla v svobodo, zopet nadaljevala svoj tatinski posel.

Zlata maša msgr. Ivana Vrežeta

Šmarje pri Jelšah, 22. avgusta.

V našem lepem trgu smo obhajali v nedeljo izredno slovesnost. Naš slavniki obhajal prof. msgr. Ivan Vrežeta je pel svojo zlato sv. mašo. Šmarje se je odela praznično že v soboto, ko je priredilo slavljeno v počastitev baklado po trgu. V Katoliškem domu je pozdravila mladina priznane-ga vzgojitelja z lepo prireditvijo. V nedeljo jutraj so se začele zbirati od vseh strani v lepo Šmarje ljudske množice ter številni jubilatovi prijatelji iz Maribora in od drugod. Ob pol 10 se je pričel ob zvokih godbe, ob pokanju toplicev ter pritkavanju zvonov slovesni spreved iz župnišča v nabito polno župno cerkev, v kateri je opravil jubilat slovesno zahvalno daritev pri istem oltarju Marijinega Vnebovzeta, kjer je pel novo mašo pred 50 leti. Na prižnico je stopil g. stolni prošt dr. Maks Vrabec. Prebral je pismo prevzvišene-ga gospoda knezoškofa dr. Ivana Tomažiča, v katerem je lavantinski vladika popisal zlatomašnikove zaslug na polju vzgoje, prosvete ter neumornega dušnega pastirstva. Izrazil je prisrčno željo, da bi ohranil Bog zaslužnega in še vedno delavnega jubilita do skrajnih mej človeškega življenja. Po jedrnatem in lepem nagovoru gospoda stolnega prošta je zlatomašnik opravil peto sv. mašo ob asistenci mladih duhovnikov — šmarnskih rojakov. Zahvalno daritev je zaključila zahvalna pesem, nakar se je podal g. zlatomašnik k novemu trške-mu vodovodu, katerega je sam blagoslovil s kratkim nagovorom. Pomenljivo, težko pričakovano in vendar pričakovano slovesnost je zaključilo slavnostno kosilo v dvorani pri Habjanu, katerega je priredila občina Šmarje slavljeno in njegovim številnim gostom na čast. Med kosilom so bile izmenjane številne prisrčne napitnice. Zlato sv. mašo smo zaključili šmarnčani v zvesti, da je bilo lepo, prisrčno in da sta storila trg in okolica vse, da dostojno počastita in se vsaj nekoliko od-dolžita gospodu zlatomašniku za številne dobrote, katere je skozi leta delil svojemu ljubljenu rojstnemu kraju.

Poravnajte naročnino!

prej, katere pa mu mojster ni hotel plačati. Tone je tožil in mojster je bil obsojen. Razlogi: Po § 239 t. 2 obr. zak. sme službodalavalec brez odpovedi odpustiti službojemnika, če je ta v službi nezvest, ali če kaj stori, s čemur postane službodalavčeva zaupanja nevreden. Če bi bil Tone v tej zadnji službi kaj takega storil, kar bi kazalo na nezvestost ali kar bi utegnilo pri mojstru zbuditi nezau-pnanje do Toneta, potem bi ga bil mojster lahko odpustil brez odpovedi. Okolnost, da je bil Tone predveden na policijo zaradi suma kaznivoga dejanja, ki ga je bil storil baje pred vstopom v to službo, ni zakonit razlog za takojšen odpust.

V juliju so narasle vloge pri slovenskih hranilnicah za 21,5 milijonov

V juliju 1938 so po podatkih Zveze jugoslovanskih hranilnic v Ljubljani narasle skupne vloge pri 29 slovenskih samoupravnih hranilnicah za 21.494.720 din na 1.094.884 800 din. Vloge na knjižice so narasle za 2,8 milij. na 637.673.969 din, vloge v tekočem računu za 18,6 milij. na 57.210.8341 din.

Vloge na knjižice so narasle pri 7 hranilnicah, vloge v tek. rač. pri 10, skupne vloge tudi pri 10 hranilnicah. Število vlagateljev na knjižice je naraslo pri 7 hranilnicah, v tek. računu pri 10, skupno število vlagateljev pri 7 hranilnicah in znaša 133.956, torej nekaj manj ko 30. 6. 1938. Celotna slika gibanja vlog pri hranilnicah je torej zelo ugodna in dokazuje, da se zaupanje v hranilnice in denarne zavode stalno dviga, kar se kaže zlasti v novih vlogah.

Odkritje spominske plošče pisateljici Ani Planinski-Wambrechtsamerjevi

Pretekla nedelja je bila za Planince velik dan, spominski dan rojakinje Anje Planinske-Wambrechtsamerjeve, kateri na čast je bila na rojstni hiši odkrita spominska plošča. Z veseljem so se Planinci pripravljali na to slovesnost, da dajo izraza hvalečnosti njej, ki je tako globoko čutila z njo. Planina si je odela praznično obleko, množice domačinov in tujcev od blizu in daleč so prihajale, da skupno počaste spomin Anje Planinske Wambrechtsamerjeve. Posebno se je trudila Prostovoljna gasilska četa na Planini, ki je pod spretnim vodstvom šolskega upravitelja g. Grudna zbrala sredstva za spominsko ploščo, ki je bila to nedeljo odkrita. Prekrasen dan je kronal skromno, a tembolj prisrčno slovesnost. Ob 9 je bila v župnijski cerkvi slovesna sveta maša, ki jo je daroval domači g. župnik. Med sveto mašo je imel pel spominski nagovor o Ani Planinski. Po sv. maši je bilo slovesno odkritje spominske plošče. Odkritju je prisostvovalo nad 1000 ljudi. Otvoritveni in pozdravni govor je imel šolski upravitelj g. Gruden. Njegove od srca segajoče besede o veliki Ani Planinski bodo ostale vsem v trajnem spominu. Spominske proslave so se udeležili tudi zastopnik okrajnega načelnika iz Šmarja pri Jelšah, narodni poslanec g. dr. Rudolf Dobovišek, zastopnik glavne Gasilske zveze g. Biljemljivič iz Belgrade, starosta gasilske župe g. Drobne iz Šmarja, g. dr. Moser iz Kozlega in zastopnik celjske gasilske čete g. Koren Tone iz Celja. Gasilci so na čast pokojni pisateljici defilirali pred spominsko ploščo, nakar je spregovoril g. svetnik Rožanc iz Ljubljane, stric pokojne pisateljice. V lastnem in v imenu pisateljice mamice, ki se zaradi boleznih ni mogla udeležiti proslave, se je v lepih besedah zahvalil vsem, ki so počastili njen spomin. Dopoldansko proslavo sta zaključili dve belo oblečeni deklici, ki sta pred rojstno hišo pisateljice deklamirali dve njeni pesmici.

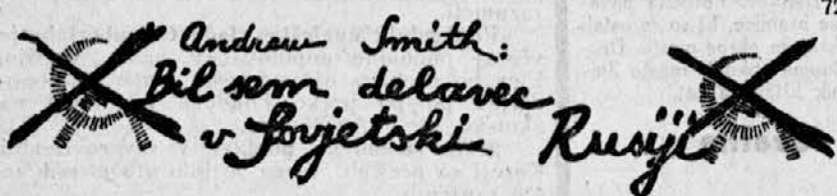
Popoldne je domača gasilska četa uprizorila na prostem ljudsko igro »Za staro pravdo«, katero je Planincem napisala Ana Planinska. Pri igri je sodelovalo okoli 100 ljudi. Pozorilce pred cerkvijo je bilo zelo primerno. Pri vsej prireditvi pa je dovršeno sodelovala salezijanska godba iz Radne pri Sevnici.

Romunski zunanji minister v Dalmaciji

Split, 25. avgusta. AA. Včeraj zjutraj ob 8.45 je s posebnim vlakom prispel v Split romunski zunanji minister Petrescu Comnen s soprogo in hčerko. V njegovem spremstvu se nahajal še kabinet Coziano, romunski generalni konzul v Londonu Diminacu, jugoslovanski poslanik v Bukarešti dr. Dučić in tajnik jugoslovanskega zunanjega ministrstva dr. Frangeš. Ministra Comnena in njegovo spremstvo je na postaji sprejel podban Lugar, namestnik poveljnika mesta general Krstić, podžupan splitski in druge ugledne osebnosti. Po prisrčnih pozdravih se je Comnen s spremstvom odpeljal v mesto in si ogledal Dioklecijanovo palačo. Te zgodovinske stavbe sta mu tolažila profesorja Barać in Arambašin. Nato je obiskal romunski zunanji minister še Marjan, a ob 12 je odpotoval z ladjo »Petka« v Trogir, kjer si bo ogledal tamšnje znamenitosti. Nato bo nadaljeval pot po Jadranu.

Letošnji jesenski velesejem

Jesenski velesejem v Ljubljani bomo imeli letos od 1. do 12. septembra. Prireditelj bo obsegala celo vrsto kulturnih in gospodarskih razstav, ki bodo zavzemale okrog 40.000 m² prostora. Največja izmed teh razstav bo mednarodna razstava fotografija in filma. Človek išče lepoto povsod: na nebu, gorah — pa še bližje — na rožah, sadju, vejicah; potem: zgradbah, ulicah in še sto in sto drugih rečeh. Najbolj zagonetna mu je lepota na živih bitjih, že zaradi življenja samega. Vse umetnosti vseh časov, ki jo opazuje, odkrivajo in razodevajo, ali nikoli je ne bodo dovolj opele, ne popolnoma odkrile, ne razodele. Človek je skrivnost sam sebi, je le senca svoje duše. Zato je razumljivo, da ljudje zavestno ali podzvestno radi gledajo slike, pa kakršne koli že. Fotografiji je dano nežno gledanje in nežno objavljanje. Zato bo fotografska razstava gotovo vedno polna obiskovalcev. Fotografijo bo izpopolnjeval še film. Fotografiji sami in amaterji bodo samo pridobili, če si bodo to razstavo ogledali. Klub neodvisnih likovnih umetnikov bo podal umetnostno razstavo. Zveza gospodinj v Ljubljani pripravlja razstavo »Naši gostje«, v kateri bo prikazala našo ženo v službi tujskega prometa in kot središče in žarišče domače gostoljubnosti. Pri vsem tem pa seveda ne bo manjkalo razstav raznih industrijskih in obrtniških proizvodov, med njimi tudi slavno znana razstava pohištva. Nadalje bo razstava aeroplanov, vzoren sadni vrt. Dne 1. in 2. septembra razstava plemenskih psov. Posebno velika bo razstava poljedelskih strojev, avtomobilov, motornih koles, radio-aparatur in pa razstava živilske industrije, ki bo nudila na pokažnjo dovolj najzibljivejših stvari. Harmonika je postala naš splošen narodni instrument, saj imamo že močne zbere mladinskih harmonikarjev, medtem ko je bila harmonika prej dosegljiva navadno šele odraslim fantom. Jugoslovanski harmonikarji se bodo udarili za jugoslovansko prvenstvo v nedeljo, dne 11. septembra. Na vinskem oddelku velesejema bo pripravljeno lepo zabavišče. Tamkaj bodo koncerti, ples, variete s prvostavnimi atrakcijami in najrazličnejša ljudska zabavišča. Na železnicih ima vsak obiskovalec polovico voznino. Na odhodni postaji naj poleg vozne karte do Ljubljane kupi še železniško izkaznico za 2 din. Na velesejumu bo dobil velesejumsko legitimacijo in potrdilo o obisku, nakar bo imel brezplačen povratek. — Potovanje v Ljubljano je dovoljeno od 27. avgusta do 12. septembra, povratek pa od 1. do 17. septembra.

Nekaj nas je pa navsezadnje sklenilo, da je le treba ukreniti kaj. Jaz sem se postavil na čelo tej skupini. Sestavili smo odbor petindvajsetih ljudi, da bi šel v Moskvo in tam prosil, naj nam dajo več živeža.

V naše vrste pa se je žal vthotapil izdajalec. Nikdar nismo zvedeli, kdo je to bil.

Jaz sem stanoval v hiši svojih staršev, kjer je bil še moj stari oče, mati, sestra Tanja in mlajši brat Peter. Neko noč okoli pol dveh zjutraj smo zaslišali na vratih zamolkel udar.

Oče je zavpil: »Kdo je?« »Kaj te briga,« se je glasil odgovor, »tako odprli!«

Suvanje ob vrata se je nadaljevalo. Oče se je ves tresel od strahu, ko jim je šel odpirat vrata. Slišal sem, kako so imenovali moje ime. Odšel sem ven do vrat in stal pred šestimi ljudmi iz GPU, ki so bili v uniformah.

Častnik visoke postave, ki je od delku poveljeval, mi je surovo velel: »Obleci se!«

Naglo sem se oblekel. Mati je vzdihovala in vila roke. Oče, sestra in brat so ihteli. Toda kaj so mogli narediti?

Izpraševali so, kam me bodo pe-

ljali, toda nihče jim ni hotel odgovoriti. Ko so se vrata za mano zaplotnili, je sol električne žepne luči padel na cesto. Tam sem zagledal pet in dvajset članov našega odbora, ki so čakali svoje usode.

Častnik me je robato potisnil med druge jetnike in zavpil:

»Vedeti hočemo, kdo je poglavar tega upora!«

Nekaj trenutkov ni bilo nič odgovora. Potem je spregovoril mladi Stefan:

»Vsi, kar nas je tukaj, smo poglavarji.«

Stefan je bil moj zaveznik in moj najboljši prijatelj.

Ko je častnik uvidel, da ne bo mogel iz nas ničesar izvleči, nas je dal odpeljati na postajo. Vprašal sem ga, kam gremo. Ni mi odgovoril.

Vrgli so nas na vlak, ki se je prikazal na postaji, ko smo pristi tja. Zdelo se je, da čaka na nas. Vozili smo se vso noč. Bilo je še temno, ko so nam veleli izstopiti. Pognali so nas v lesene skednje pri postaji, kjer se je vlak ustavil.

Nisem nič vedel, kje smo, ker smo potovali ponoči. Zvečer so nas spet naložili na prav tisti vlak in tako je šlo naprej, vse dokler nismo dospeli do nekega malega mesta. Nisem mogel ugotoviti, kje smo.

72

Sest ljudi od GPU nas je gnalo dve uri po gozdnih stezah, dokler nismo prišli do jezera.

Na bregu je bila privezana majhna barka. Med kletvami in med udarci s kopiti so nas nagnali na barko. Še vedno nismo prav nič vedeli, kje smo. Razen tega je bila spet noč.

Cez uro vožnje smo prišli do drugega brega, kjer smo se morali izkrcati. Pokrajina je bila divja in gozdna. Izpraševali smo:

»Kaj bodo storili z nami? Kaj nam bodo dali jesti? Ali bomo tu delali?«

Na vsa ta vprašanja so nam odgovarjali s širokim smehom:

»Boste že videli.«

Nato je barka odrinila na vodo in z našimi rablji vred izginila.

Bili smo zapušteni na tem bregu, zobje so nam šklopotali od mraza, zakaj bilo je oktobra in noč je bila ledena. Nismo mogli spati. Ali se bodo vrnili, da nas postreže?

Vsi prezebli in prestrašeni smo tesnobno pričakovali jutra.

Ko je vstalo sonce, smo malo jasneje videli, kakšen je kraj, kjer smo bili. Bil je porasel otok. Nikjer ni bilo nobenega znamenja o ljudeh ali hišah, nikjer nič hrane.

Zdaj smo si bili na jasnem, da so nas privedli sem zato, da bi umrli tu od glada.

Prebrskali sem si žepa in sem v njih zatpal nekaj kruha ter pol slanika, katerega se je očetu posrečilo stisniti mi v žep, ko sem odhajal. To je bilo kaj skopno kosilo že zame, kaj šele, če bi ga hotel deliti s tovariši.

Ponudil sem jim, da bi delili, pa so ponudbo odklonili. Dejali so, da je treba, da vsaj nekdo izmed nas osta-

ne pri moči, da nas bo rešil.

Razkropili smo se po gozdu iskat jagod, korenin in listja. Na ves glas smo klicali na pomoč, toda nihče nam ni odgovoril.

Tako smo prebili sedem dni. Naše moči so vidoma ginile. Ljudje so ležali stegnjeni po tleh in se zaradi skrajne oslabelosti niso mogli nič več vzdigniti. Več med njimi jih je bilo že nezvestnih. Njihova smrt je bila samo še vprašanje nekaj ur.

Nazadnje je prišel k meni prijatelj Stefan in mi dejal:

»Fedor, treba je nekaj poskusiti. Potisniva ta krcelj v vodo, saj leži tik na bregu in poskusiva, če bi nama mogel služiti za splav. Če ostanemo tu, nas ne čaka drugo kakor strašna smrt.«

Misel se mi je zdela dobra in takoj sva jo skušala uresničiti. Poskusila sva najprej leči na deblo, toda bilo je pretenke. Morala sva se torej držati vej, ostalo telo pa sva imela vse v vodi. Zaradi prisilnega dolgega posta sva bila oba zelo šibka, voda pa je bila ledeno mrzla.

Ko sva bila nekaj od brega, je Stefan zamrmral:

»Fedor, ne morem več, utonil bom.«

Skušal sem priti do njega. Toda čutil sem, da bom izgubil deblo, če se tudi za trenutek izpustim. Malo je začofotalo in moj dragi Stefan je izginil za vselej.

Ne vem, kako dolgo sem ostal tako v vodi, napol v nezvesti, krčevito se oprijemajoč debela v obupanem objemu. Konec koncev se mi je noga nekje ustavila. Opotekel sem se kakih pet ali šest korakov ter se nezavesten zgrudil na bregu.

Od tu in tam

Zasedanja Male zveze na Bledu se je romunski zunanji minister Petrescu Comnen odpeljal na počitnice v Dalmacijo. Ze včeraj jutraj je prispel v Split, kjer so ga pozdravili zastopniki civilnih in vojaških oblasti. Romunski minister Petrescu si je s svojim spremstvom najprej ogledal vse znamenitosti mesta Splita, odšel tudi na Marjan, nato pa se je z avtomobilom odpeljal skozi Solin in Kaštelo v Trogir. Ko si je ogledal tudi te kraje, se je vkrcal na ladjo »Petka«, ki mu jo je dala na razpolago »Dubrovaška plova« ter se z njo odpeljal se v Dubrovnik in Kotor.

Tujcev je bilo v letošnji poletni sezoni v Hrvaškem Primorju več, kakor pa so pričakovali. Bolj slab je bil obisk prvo polovico letošnjega poletja, tako da je vse kazalo, da bo letošnja sezona v teh krajih zelo slaba.

V drugi polovici sezone pa se je stanje tujskega prometa hitro obrnilo na boljše. Največ tujcev je prišlo iz krajev nemškega rajha, iz Madžarske in iz Anglije. Čehov pa letos ni bilo toliko na našem morju kot druga leta.

Posebno obleko bodo dobili letos naši lahkoatletski reprezentanti, ki jo bodo nosili v času balkanskih iger. Uniforma bo obstojala iz sukničja, hlač, srajce, kravate in čevljev. Barva in in druge podrobnosti se bodo določile na prvi seji organizacijskega odbora za IX. balkanske igre. — Prvi dan balkanskih iger 11. septembra bo ob 10 dopoldne v prostorih jugoslovanske nogometne zveze svečana seja medbalkanskega lahkoatletskega odbora, na kateri bodo rešili vprašanje, komu se bo poverila organizacija X. balkanskih iger l. 1939.

Vse priprave za snemanje novega filma, ki bo narejen po Begovičevi drami »Ameriška jahta v splitskem pristanišču«, je dokončal te dni igralec praškega gledališča Rogoz, ki je svoj čas igral z velikim uspehom tudi v ljubljanskem dramskem gledališču. V torek zvečer se je odpeljal iz Splita nazaj v Prago. V začetku prihodnjega meseca pripe v Split filmska ekspedicija Reiterjevega filma iz Prage, ki bo na splitskem sadnem trgu in na jahti »Tiha« naredila posnetke zunanjih prizorov za omenjeni film.

Da bi se ljudje iz tako imenovanih pasivnih krajev naselili v Slavoniji, zato se je v zadnjem času začela prizadevati predvsem zadruga »Zemlja« iz Zagreba. V prvi vrsti naj bi se ti novi priseljenci naselili v okolici Vinkovcev. Sem naj bi prišli obdeloval zemljo posebno oni, ki so doma iz Hrvaškega Zagorja, Medimurja, Dalmacije in Hercegovine, in ki doma nimajo rodovitne zemlje, ki bi jo obdelovali. Seveda, če jim je le kaj za to, da bi jo obdelovali. To prizadevanje zadruge »Zemlja« bi bilo treba podpirati se posebno zaradi tega, ker bi na ta način preprečili, da bi našo rodovitno zemljo v Slavoniji kupovali tujci in se na njej naseljevali, kar se posebno v zadnjem času pogosto dogaja.

Odbor za propagando domačih pogonskih sredstev bo ob sodelovanju Avtoškola kraljevine Jugoslavije priredil prvo propagandno vožnjo z motornimi vozili, ki bodo pri tem uporabljala domače pogonske sredstvo. Ta propagandna vožnja bo v drugi polovici meseca septembra ali v začetku oktobra letos. Njen namen je popularizacija naših domačih pogonskih sredstev za motorna vozila v širši javnosti. Z njo hočejo tudi dokazati, da se naša domača pogonska sredstva glede kakovosti in tudi s stališča narodnega gospodarstva morejo zamenjati s tujimi pogonskimi sredstvi. Ta vožnja bo prirejena na progi Zagreb—Dugo selo, Kutina, Okučani, Bosanska Gradiska, Banjaluka, Lipik, Pakrac, Slavenska Požega, Osijek, Vukovar, Tovarnik, Novi Sad, Sremska Mitrovica, Ruma, Kamenica, Stara Pazova, Zemun, Beograd. Odbor za propagando domačih pogonskih sredstev, kakor tudi Avtoškol kraljevine Jugoslavije bosta izdala posebne diplome lastnikom vozil in njihovim voznikom, ki bodo končali to vožnjo pravilno po predpisih. Kdor se želi udeležiti te vožnje, pa ni dobil še posebnega povabila, se more obrniti na odbor za propagando domačih pogonskih sredstev v ministrstvu za gozdove in rudnike, ki mu bo dostavil obrazec prijavitelne ter pravila vožnje, iz katerih so razvidni pogoji in organizacija vožnje.

Turki se zelo trudijo, da bi se na letošnjih balkanskih igrah predstavili s čim boljšim moštvom, ker bi radi obdržali na teh tekmovalnih vsaj predzadnje mesto. Bivši predsednik turške atletske zveze Burhan Felek je dejal, da se turška lahka atletika letos nahaja v precej slabi formi ter se bodo morali turški atleti hudo potruditi, da obdržijo doseganje mesto. — Izjemo tvorijo samo Koren, ki pa dejansko ni Turek, temveč je po »anulusu« prišel iz Dunaja v Turčijo in tu dobil državljanstvo. Ta atlet je postavil zelo dobre rezultate, in sicer na 100 m 11 sek., na 200 m 22,8 sek., na 400 m 51,8 sekund.

Razbojnika, ki je ubil inž. Stanoje Baderja ter mu ukradel pol milijona dinarjev, so včeraj ubili kmetje iz Sahovića v Sandžaku. Inž. Bader je vodil graditev ceste v Brodarevu pri Plevlju. Ko je 7. t. m. nesel s seboj 500.000 din., da bi izplačal delavce, ga je napadel neznanec in ga ubil, denar pa mu je pobral. Sum za ta umor je padel na nekega odpuščenega delavca Milka Pajića. Izdali so za njim tiralo. Vendar se je Pajić skrival skoraj tri tedne. Včeraj jutraj pa so ga spoznali kmetje iz Sahovića in ga ubili. Pri njem so našli še 263.000 din. Kam je dal ostali denar, še ni znano, mislijo pa, da ga je razdelil med svoje pajdaše, ki jih še vedno iščejo. Dobili jih bodo morda, če ugotove, kje se je Pajić vse tri tedne potikal.

Proti bivšemu uradniku Srbske banke v Zagrebu, ki ga je državni tožilec obtožil, da je po neveril 400.000 din., se je zdaj začela pred novosadskim sodiščem razprava. Z raznimi nepravilnostmi z vložnimi knjižicami je ta uradnik, ki se piše Jegdič, oškodoval banko in večje število vlagateljev. Zanimiv je Jegdičev zagovor. Pravi, da denarja ni imel namena poveriti, pač pa da je hotel samo pomagati strankam, ki so hotele priti do denarja ter so mu vložne knjižice prodajale po 50—70% njihove vrednosti. Od nekaterih jih je kupoval in jih drugim prodajal, pri tej svoji kupčiji pa je zabredel v težave. Denar 400 tisoč dinarjev, katerega mu obitoja, da ga je poveril, je le primanjkljaj pri njegovi kupčiji z vložnimi knjižicami, kakršnega je imel že večkrat, pa ga je vedno nadoknadil s tem, da je jemal denar od ene stranke in ga stavil na račun druge. Razprava je na vsak način zelo zanimiva, kajti pokazalo bo, kakšna je razlika med tem, če kdo tuji denar poveri, ali če ga zapravi.

Priprave za

velike konjske dirke v St. Jerneju

so končane

St. Jernej, 23. avgusta

Naše novo konjsko dirkališče, o katerem smo v »Slovenskem domu« že podrobneje poročali, je dokončno urejeno. Vendar pa je življenje na njem od dne do dne živahnije. Ljudje, domačini, kakor tudi tujci, si v velikem številu ogledujejo dan za dnem novo dirkališče. Sodba športnikov in gradbenih strokovnjakov je, da je prostor ugodno izbran in ureditev uspeša. Ogledal si je dirkališče tudi uradnik banske uprave in se prepračil, da je bila podpora, ki jo je nakazala banovina »Jahalnemu in dirkalnemu društvu«, dobro izkoriščena in da je bilo opravljenega poleg plačane dela tudi precej kuluka. Sedaj trenirajo marljivo dan za dnem domači športniki in konjereji in so že ti prvi poizkusi pokazali, da je dirkalna proga solidna in da ji tudi morebiten dež ne more škoditi. Med gledalci vzbuja posebno pozornost jahanje čez zapreke, ki so se ga domači športniki z navdušenjem oklenili.

Nedeljske dirke vzbujajo od dne do dne več pozornosti po Sloveniji, kar dokazuje obilna pošta, ki jo prejema tajništvo društva. Napoveduje se toliko gostov iz vseh strani, da so gostilničarji kar v zadregi. Društvo pripravlja zato v lastni režiji pijačo in prigrizke na dirkališču samem. »Putnik« napoveduje vsaj dve sto izletnikov, Belokrajci pa pridejo v več skupinah z avtobusi in tovornimi avtomobili. Celotno iz Zagreba se napovedujejo skupinski izleti.

Kakor kažejo javnosti že znani lepaki, bo program zelo pester in bodo dirkalne točke pomešane z zabavnimi. Za darila je doslej zagotovilo društvo nad osem tisočakov. Ban g. dr. Marko Natlačen, ki je pokrovitelj prireditve, je poklonil lepo častno darilo, veletrgovina Stupica pa lepo uzdo in stremena, kar je tudi namenjeno tekmovalcem kot častno darilo. Objubljeni pa so društvu se nekateri pokali.

Program prireditve kaže, da dobivajo šentjernejске dirke vedno bolj športen značaj, čeprav ima dru-

štvo tudi slejkoprej namen štiti domačo lipicansko in nonijevo raso, ki se s polnokrvnim amerikancem v športnem oziru ne more primerjati. Te težnje društva nikakor ne smemo očitati, zakaj tudi med našimi kmeti je vedno številnejši kader izrazitih športnikov. Saj je dobili pri njih prav odlični konjski material, na primer mešanico ameriških kasačev. Od leta do leta tudi bolj narašča med našimi konjereji volja za gojitve polnokrvnih konj, četudi nimajo z njimi priplugu mnogo uspeha. Društvo je sklenilo dati svojim prireditvam širšo podlago in je razumljivo moralo v ta namen žrtvovati nekaj svojega »lokalpatriotizma« v korist poklicnim športnikom iz Zagreba in od drugod, s čimer je hotelo razširiti svoje prireditve doseganje okolelosti. Tuj športni material bo našim konjerejem v največji spodbudo. Je pa prihranilo društvo domači konjereji posebne točke, kjer bodo brez konkurence ameriških kasačev.

Društvo je zaprosilo lansko leto za neke fiskalne olajšave, pri čemer se je sklicevalo, da so njene prireditve kmetosko-propagandnega značaja. Dobilo je odgovor, da so šentjernejске dirke športna prireditve. Letos je društvo isto oblast zaprosilo za oprostitve taks, ker so dirke šport, pa so jim odgovorili, da so kmetoska prireditve. Stvar je sedaj v rokah ljubljanske finančne direkcije, ki jo prosimo, naj zadevo ugodno reši, upoštevaje, da je društvu z obudovanja vredno poštvovalnostjo doseglo doseganje uspehe in da zasluži vsestranske podpore.

Letos bodo obiskovalci šentjernejških dirk prav gotovo s programom zadovoljni. Zanimivost svoje vrste bodo Stefanova procesija, lov za trak in rajalni pohod jahačev, da ne omenimo drugih programskih novosti. Ljubljancem in okoličancem opozarjamo ponovno na »Putnikov« izlet na šentjernejске dirke, ki bo povezan z obiskom najlepših doljenskih krajev. Odhod iz Ljubljane bo ob 7 jutraj.

Izza naših meja

Nova ustanova. Pod okriljem fašistične stranke so ustanovili v Trstu in drugih sedežih pokrajinskih uprav novo ustanovo, ki nosi ime »Psihološki urad« (Ufficio Psicologico). O delokrugu te organizacije se ločno ne ve, ker je, kot izgleda, zaupnega značaja. Kakor pa je mogoče iz raznih dejstev ugotoviti, je delokrog predvsem v tem, da se ugotovi prejšnje življenje in zadržanje posameznikov.

Velika posojila raznim podeželskim občinam. Ker so začele skoraj vse občine v zadnjih desetih letih v velike finančne težkoče, je pokrajinska uprava sklenila najeti pri denarnih zavodih večje posojilo, da bi sanirala denarno stanje nekaterih občin. Tako so dobile samo istrske občine preko 17 milijonov lir posojila, ki ga je potem prefektura razdelila med najpotrebnejše, med katerimi je dobila puljska občina posojila preko 4 milijone lir. Večji del bremen, ki bremene na občinah, izvira predvsem iz slabega gospodarstva raznih občinskih funkcionarjev, predvsem pa komisarjev. Zaradi združitve prejšnjih manjših občin v večje in pa zaradi preureditve notranje uprave, ki je zahtevala nastavitve velikega števila šolanskega uradništva, so zlasti narasli upravni stroški občin, ki tvorijo skoraj v vseh občinah, v primeri z nekdanjimi razmerami največje breme. Nova posojila bodo brez dvoma stanje ublažila.

Goriško gospodarstvo kaže letošnje leto nekoliko zboljšanja. Zlasti je ugoden položaj industrije. Gradnja elektrarn na Soči v Dobljah in pri Kanalu je v precejšnji meri nadomestila javna dela, ki jih je bilo v zadnjem času zelo malo. Ostale tovarne, tako cementarna v Anahovem in tkalnice v Podgori pri Gorici so v polnem obratu. Število industrijskih in obrtniških podjetij se je zvišalo na 2967, število trgovskih trdk pa na 4370. Opaža pa, se da se je n. pr. precej znižala potrošnja mesa, in sicer na 8039 stotov, dočim je znašala v l. 1935. 9663 stotov.

Italijanski prestolonaslednik v Opatiji, Ilirski Bistrici Trnovem in Herpeljah. Pretekli teden se je mudil v Opatiji italijanski prestolonaslednik Umberto. Ob tej priliki je napravil tudi več izletov po letri in drugih naših krajih. Pretekli ponedeljek je prišel nenadoma v Trnovo in Ilirsko Bistrico. Takoj je bilo obveščeno vojaštvo, ki je napravilo princu parado, dočim ga je številna italijanska kolonija v teh krajih navdušeno pozdravljala. Po sprejemu si je še ogledal nove naprave in vojaške utrdbe ter je nato zopet odšel iz Ilirske Bistrice. Druga dne je obiskal tudi Herpelje.

Velika nesreča vojaškega kaminijona pri Ilirski Bistrici. V prvih dneh avgusta so imeli v Ilirski Bistrici velike vojaške vaje. Ob tej priliki se je pripetila nekemu vojaškemu avtomobilu, ki je vozil vojake po glavni cesti, težka nesreča, ki je zahtevala, kolikor se je moglo ugotoviti, najmanj pet človeških življenj. Avto je namreč hotel s precejšnjo brzino prehiteti na nekem ovinku drugega, pa je pri tem zavozil prevec na rob ceste in se prevrnil v precej globok jarek ob cesti. Ranjenice in mrtve so takoj naložili na drugi avto in jih peljali v tržaško vojno bolnišnico. Nesreča je zbudila med ljudmi veliko potrtost.

Vpisovanje v mariborske šole

V II. drž. dekliski mestanski šoli sv. Cirila in Metoda v Mariboru (Cankarjeva 5) bo vpisovanje v vse razrede 1, 2. in 3. septembra dopoldne. V prvi razred se vpišejo učenke, ki so dovršile IV. razred ljudske šole brez slabe ocene ter do 1. januarja 1939 ne bodo presegle 14. leta. K vpisovanju prinese vsaka učenka zadnje šolsko izpisevalno in predpisano davčno potrdilo. Učenke iz izvenmariborskih občin morajo predložiti nekolkovano potrdilo svojega občinskega urada, iz katerega bo razvidno, v kateri občini stanejo. Novinke in učenke, ki pridejo iz drugih zavodov, naj prinesejo s seboj tudi krstni list. Šolnina se odmerja po višini davkov. Učenke, katerih starši plačujejo letno manj kot 800 din davkov, ne plačujejo šolnine. Če obiskujeta dva otroka iste družine tuk. zavod, zadostuje eno davčno potrdilo. Starši, ki imajo v šolah več otrok, plačajo za prvega otroka polno, za ostale otroke le polovično šolnino.

Popravni izpiti bodo za IV. razred 31. avg. ob 10, za ostale razrede 3. septembra ob 8 dalje. Vse podrobnosti glede odmere šolnine, raznih plačil pri vpisovanju, otvoritvene službe božje in začetka rednega pouka bodo zvedele učenke pri vpisovanju.

Drž. realna gimnazija v Mariboru. Vpisovanje v I. razred bo 5. septembra ob 8 do 11. Za vpisovanje v ostale razrede veljajo navedbe v Izveščju. Brez vseh potrebnih vpisnih listin ne bo mogel biti vpisan nihče. Otvoritvena služba božja bo 12. septembra ob 8 v stolnici; po maši se zberejo učenec v svojih učilnicah.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer sto stanje	Temperatura v C°		Relativna vlaga v %	Oblačnost v %	Veter (smet. jakost)	Padavine	
		dan	noč				m/m	vrsta
Ljubljana	750,4	20,1	11,0	87	10	NNE ₃	—	—
Maribor	754,5	18,4	8,0	90	10	0	5,0	dež
Zagreb	761,2	20,0	12,0	6	8	NNW ₁	rošil	dež
Belgrad	758,7	16,0	11,0	90	10	SE ₃	1,0	dež
Sarajevo	761,5	14,0	10,0	83	1,1	NNW ₁	—	—
Viš	760,2	18,0	11,0	86	0	NW ₃	—	—
Split	758,7	23,0	16,0	40	1	NE ₃	—	—
Kumbar	755,7	27,0	18,0	30	5	NE ₃	—	—
Rab	760,4	20,0	13,0	50	2	N ₃	—	—
Dubrovnik	756,7	22,0	16,0	40	0	NE ₃	—	—

Vremenska napoved: Oblačno vreme, dež v presledkih. — Splošne pripombe o poteku vremena v Ljubljani od včera do danes: Včeraj je bilo do 5,30 deloma, nato pa večinoma oblačno. Ob 10 je skozi oblake posijalo sonce, ostalo pa je večinoma oblačno do 11,45. Popoldne je pihal lahčen veter, ki je razpršil oblake, tako da je ostalo ves popoldan večinoma jasno, le na južni strani je bilo okrog 17 močno oblačno, parkrat je zagrmelo. Ponoči se je pooblačilo.

Koledar

Danes, četrtek, 25. avgusta: Ludvik.
Petek, 26. avgusta: Cefirin.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6; mr. Hočevar, Celovška cesta 62, mr. Gartus, Moste-Zaloška cesta.

Proslava kraljevega rojstnega dne. — Vsa narodna, kulturna, bojevnika, telesno-vzgojna in gasilska društva ter organizacije so v skladu s vabljenjem, da se njih predstavniki zanesljivo udeležijo sestanka, ki ga je mestno poglavarstvo sklical za petek, dne 26. avgusta ob 10 dop. v veliki dvorani mestnega poglavarstva. Na sestanku bo predložen načrt in po njem urejen razpored proslave, ki naj bo ob 20 letnici kraljevine Jugoslavije res manifestanten izraz ljubezni, spoštovanja in vdanosti vsega ljubljanskega prebivalstva do našega mladega vladarja Nj. Vel. kralja Petra II.

Na I. drž. realni gimnaziji (v Vegovi ulici) bodo popravni izpiti 29. in 30. avgusta po razporedu, ki je objavljen na deski v šolski veži. Vpisovanje učencev v I. razred bo v ravnateljski pisarni 1. in 2. septembra. Lanski učenci se bodo vpisovali v svojih učilnicah dne 3. septembra dopoldne. Vpisovanje učencev z drugih zavodov bo v ravnateljski pisarni 3. septembra dopoldne. — Ravnateljstvo.

Večjo množino pravilno osušenih brezovih metel potrebuje mestno cestno nadzorstvo ter naj se ponudniki z vzorcem javijo pri tem uradu, Vrazov trg št. 4-1.

Vsa društva, organizacije, zavode, korporacije in ustanove, ki se pečajo z zaščito, vzgojo in oskrbo otrok poziva mestno poglavarstvo v smislu razpisa kr. banske uprave VI. No 12459-4 z dne 19. julija 1938 in VI. No 12459-5 z dne 2. avgusta 1938 p o n o v n o, da predlože mestnemu poglavarstvu, socialni oddelku, mladinski referat, Krekov trg 10, priključje — najkasneje do 30. avgusta 1938, poročila o razvoju in sedanjem stanju svojega udejstvovanja.

V Blagovici je po kratki in hudi bolezni v sredo, 24. t. m., umrl g. Jozef Z v v b i, posestnik v Zgornji Lokah, načelnik tukajšnje hranilnice, občinski in šolski odbornik. Pogreb bo v petek, 26. t. m., ob 10 dopoldne. Možu-poštenjaku in znanemu javnemu delavcu naj sveti včna luč!

Enoletni trgovski tečaj v Novem mestu, z vsemi pravicami vpisuje dnevno. Šolnina 150 din. Zahtevajte prospekt!

Vpisovanje vajencev in vajenk v strokovno nadaljevalno šolo v Novem mestu za šolsko leto 1938/1939 bo v nedeljo, 29. avgusta 1938, od 9 do 12 dopoldne v pisarni strokovno-nadaljevalne šole. Redni pouk bo pričel v četrtek, 1. septembra 1938. Pouk v tej šoli morajo posetiti vsi vajenci in vajenke iz Novega mesta, Zabe vasi, Smihela, Broda, Irce vasi, Drške, Gotne vasi, Regeče vasi, Bršljina, Čečelnice in Ločine.

Žegnanje v Planici. Podružnica SPD v Radečah-Planici sporoča, da bo v nedeljo 28. avgusta žegnanje v Planici. Ob 10 sv. maša. Popoldno prijateljska planiška zabava. Prijatelji in ljubitelji Planice vljudo vabljeni!

I. Zvezne banovinske razstave malih živali v Ljubljani ne bo zaradi pjava svinavke in parkljevke v Ljubljani. V zvezi s tem odpadejo tudi vse ostale prireditve Zvezne društev rejcev malih živali ter je vse preloženo na prihodnje leto. V okviru velesejma bo letos prirejena samo I. Zvezna elektna loterija s krasnimi dobitki, kot so: 3 motorna kola, 20 moških in damskih koles, 2 šivalna stroja, 2 radio-aparata, 1 spalnica, 1 harmonika, 1 kuhinja, 1 fotoparal, 1 zaboj sladkorja, 1 blago za moško obleko, 1 blago za žensko obleko, 1 kladra drv, 1 vreča moke, 2 kozi, 2 ovci, 1 kurnica ter še okrog 400 ostalih krasnih dobitkov v vrednosti 80.000 dinarjev. Cena posamezni srečki je 5 din. Srečke so naprodaj v pisarni Zveze, Ljubljana, Karunova ul. 10, dalje pri vseh rejških organizacijah, v ljubljanskih trafikah in na velesejmu v paviljonu F, kjer bodo glavni dobitki tudi razstavljeni.

Štajerska kokoš je cvet naše dežele. Štajerski kapuni so bili znani že za Napoleonovih časov v vseh bližnjih državah, kamor se je izvažalo letno na tisoče vagonov tega blaga iz naših pokrajin. Med vojno je perutinarstvo precej nazadovalo, danes se pa zopet širi bolj in bolj. Največje propagando za širjenje domače štajerke vrši v prvi vrsti banovina sama, pa tudi rejske organizacije, včlanjene v Zvezi društev rejcev malih živali v Ljubljani, ki priredi v okviru jesenskega ljubljanskega velesejma v času od 1. do 12. septembra svojo I. zvezno banovinsko razstavo vseh vrst malih živali in produktov s sodelovanjem prej omenjenih organizacij. Te razstave se udeležijo tudi rejska društva iz ostalih banovin, kjer se tudi že prav uspešno udejstvujejo v širjenju naše domače kokoške pasme rjave štajerke.

Iz Dobrnica

Melioracijska dela dobrniške doline se nadaljuje. Predvidena je za sedaj vsota 30.000 din. Tako se je za to delo dosedaj porabilo 150.000 din. Da bo to delo popolnoma dovršeno, bo potrebnih še 300.000 din. Na vsak način bo treba delati še s kulukom.

Minuli teden je zopet udarila srela v hišo poselnika Spelčiča iz Zagorice. Streha na hiši se je vnela, vendar pa so k sreči ogenj takoj pogasili, tako da ni bilo posebne škode.

Članstvo opere se pridružuje akciji dramskih članov

Ljubljana, 25. avgusta.

Celokupno članstvo opere zbrano na sestanku, dne 23. avgusta v operi, se pridružuje popolnoma akciji dramskih članov in zahteva takojšnje izplačilo zaostanka plač za avgust in naprej vsakega prvega v mesecu vso mesečno plačo in to neznatno. Dalje ureditev razmer kot so zahtevane v spomenicah, ki jih je upravi predložilo Združenje gledaliških igralcev.

Za članstvo opere:

A. Neffat, St. Marčec, I. Mencin.

Selitev mariborskega muzeja

Maribor, 24. avgusta.

V teku enega leta je dobil stari mariborski grad zunaj in znotraj novo obliko. Zunanost so mu očedili in prenovili, da je sedaj res v okras celega mesta, v notranjosti pa so ga prezidali in predelali, da dobijo primerne prostore za mariborski muzej. Preureditve grajske notranjosti se je posrečila, da teh prostorov nihče ne bi prepoznal, kdor jih je prej videl. Nekdaj je bilo vse zapuščeno, razpadajoče, temno in prezidano v majhne stanovanjske luknje, v katerih so prebivali najrevnejši mariborski občani, ki za boljša stanovanja niso zmogli najemnine, sedaj pa so vmesne stene odstranjene in mogočene grajske dvorane kar bleščejo v svetlem parketu. V te dvorane se je danes začel seliti mariborski pokrajinski muzej. V starem muzejskem poslopiju v Cankarjevi ulici, ki je bilo naphano z muzejskim materialom od kleti do podstrešja, že nekaj tednov spravljajo ta material v zaboje ter pripravljajo selitev. Priprave so sedaj toliko napredovale, da so danes začeli voziti zaboje v grad. Vse material spravljajo zaenkrat v viteško dvorano, kjer se bo sortiral ter potem namestil v določenih prostorih. Selitev bo trajala več mesecev. Skrbno jo nadzoruje znani naš zgodovinar prof. Baš, ki ima pač največ zasluga, da bo mariborski muzej dobil reprezentančne prostore v gradu. Končana pa bo selitev do konca novembra, ker bo 1. decembra slovesna otvoritev novega mariborskega muzeja v mariborskem gradu.

Iz športne krošnje

Menzel, kateremu so naši teniški igralci pripravili mareikartno grenko uro, je v Berlinu komaj premagal Redla z 7,5; 2,6; 5,7; 6,0; 8,6.

K devetim balkanskim igram se je prijavila tudi Albanija. Ker so pred par dnevi tudi Bolgari javili svoj prihod, bodo na devetih balkanskih igrah zastopane vse balkanske države.

Češkoslovaško teniško igralko Vano so povabili v Ameriko, kjer naj bi meseca decembra igrala.

Tekme za svetovno prvenstvo v džiu-zicu se bodo vršile prihodnje leto na Dunaju. Tako je bilo sklenjeno na kongresu v Frankfurtu.

Anglija nikakor ni v zadregi, kar se tiče izbire nogometnih igralcev. Kajti poleg 600 profesionalov ima še 1,5 milijona amaterjev.

Znani italijanski tekač na dolge proge Battesini je postavil v Milanu nov rekord na 5 km s časom 6:20,4.

Italijanska nogometna zveza je sklenila, da svojih klubov ne bo pustila igrati proti moštvom, kjer bi igral Toldi, ki je znana surovina in je sedaj član Ferenzvarosa. Ravno tako so Italijani prekinili športne odnose z Romunijo, pa tudi s Češkoslovaško si niso ravno na roko. Lahko se zgodi, da bo srednjeevropski pokal žalostno propadel.

Nemški teniški igralci, ki so v boju z Avstralijo za Davisov pokal izgubili s 5:0, so dobili brzojavko, da se morajo s prvim parnikom vrniti v Berlin.

Bivši predsednik turške lahkoatletske zveze je izjavil, da so turški lahkoatleti letos v slabi formi. Njihova največja nada je Goren, ki beleži sledeče rezultate: 100 m 11 sek., 200 m 22,8 sek., 400 m 51,8 sek.

Belgijska plavalca Ranghild Hveger je postavila nov svetlovni rekord na 1000 yrdov v crawlu s časom 13:03,2. Do sedaj je imela ta rekord Američanka Helena Madison s 13:23,6.

Nogometna reprezentanca Jugoslavije za tekmo proti Češkoslovaški je odbor jugosl. nogometne zveze nekoliko spremenil in izgleda končno sledeče: Glaser, Hügl, Matošič, Lechner, Jazbinski, Kokotović, Šipos, Antoković, Ada Petrović, Čabrić in Zečević. Tekmo pa bo sodil švicaški sodnik Wietrich in ne Italijan Barlassina. Za tekmo vlada veliko zanimanje.

Gozdni požari na zahodni obali Amerike

Sredi divjine, na bregovih mogočnega gorovja Rocky-Mountains, daleč od mest, so »lumber camps«, drvarski ležišča. »Lumber camps« se dvigajo postopoma vedno višje, prav do gozdne meje. Tu so pristave najvažnejše industrije te dežele in sveta. Tu se dvigajo v nebo pravi velikani. V takšni neurejeni drvarski naselbini je vse zanjmanje drvarskih naselbin osredotočeno izključno na koče, kjer se izplačujejo zaslužki. — Delavci zgradijo na jasi, kjer je bil poprej pragozd, malo leseno mesto. Če je s sekanjem drv v zvezi tudi parna žaga, postane življenje v drvarski naselbini na vso moč živahno. Kupčija cvete. Odirajo se razni hoteli in restavracije, ki so prav gotovo v rokah Kitajcev. Klubi se ustanavljajo, gradijo se cerkve in molitnice. Tu, kjer je pred tedni še nemoteno bival medved in goreka ovca, tu se kotaja dolar...

Gozd umira

V »lumber camps« je delo trdo in neumljeno. Drevesni velikani dosežejo višino 50—60 m, v premeru pa 6—7 m. Toda: tempo, tempo! Pogodba! Denar! »Time is money« — drugega gesla ne pozna tu delavec. Kaj velja tu človeško življenje? Nič! Ljudje so pocenili Pogodbe se morajo držati. Tu gospodari samo dolar. Vsak udarec pomeni denar. Čim več dreves umrje, tem večje bo plačilo. Drvarji so eurovi in trdi, kot je njih delo. Iz vseh vetrov so se zbrali, vsaka druga beseda je kletev, noži ob pasu so rahlo zataknjeni. Le malokateri ne igrajo kart. Vsote, ki gredo včasih na stotine dolarjev, menjavajo gospodarja večer za večerom.

Požar

Požar v pragozdu! Največji sovražnik, s katerim morajo računati drvarji vsako minuto, če vladata suša in vročina, ki posuši les, da gori kot emola. Naenkrat je tu: mal, komaj opazen plamenček se vije po tleh. Nihče ga ne opazi in naenkrat se plamenček izpremeni v plamen in že divja in plameni v naslednjem trenutku ognjeno morje skozi gozd. Stoletja stara drevesa pragozda kopajo in prasketajo, se lomijo. Od ust do ust beži divja, strašna vest: gozd goril! Tu se začne prava tekma s smrtjo! Od daleč se čuje vihanje in hrešanje, moške skočijo pokonci in kričijo: bežite! Vsem je jasno: vsi morajo bežati navzgor v hrib, da se izognejo gotovi ognjeni smrti.

Beg na življenje in smrt

Plameni skačejo grozljivo z drevesa na drevo, streljajo sem in tja. Drvarji se spotikajo preko korenin in ovijalk, izgubljajo se do pasu v trlih deblih, živali bežijo mimo njih. Ptice padajo z osmojenimi perutmi na tla. Ogenj pa divja za njimi in prihaja vedno bliže in bliže. Tu naletijo begunci na ozek gorski potoček. Po dolgem se

vržejo drvarji v vodo, da se napije obleka mokrote, potem vržejo mokre suknjice preko ramen in glave. In spet bežijo dalje in dalje. Zmanjuje jim sape; njihov beg je samo še hlastanje in plesanje. Zraka primanjkuje, pepelnat dež suši. Drevesa se sesedajo. Nad glavami bežečih, v kronah dreves švigajo plameni, ognjene kače objemajo njihove noge. Prerivajo se skozi hosto. Starega drvarja zapustijo moči. Tovarištvo, nikdar pričakovano, slavi svoj triumf: drvarji dvignejo one moglega, ga suvajo in porivajo naprej brutalno, brez besed. Strah in groza pred peklensko vročino jih preganja dalje!

Nihče od beguncev ni vedel, kako in kdaj so pribežali na kraj, kjer je postal gozd redkejši in tla kamenitejša. — Z zadnjimi moči preskočijo deroč potok in šele potem opazijo, da so rešeni. Na goli pečinasti vršini so padli skoraj onesveščeni, izčrpani, krvavi in raztrgani, z ožganimi oblekami in lasmi na tla. Nihče ni mogel govoriti. Komaj 50 metrov vstran pa divja rdeči vihar mimo njih dalje v gozd.

Pozno ponoči se vrnejo po ovinkih v prenočišča. Vsi morajo pomagati, da se ustavi požar. Vsi napor so zaman. Veter je postal močnejši in je obrnil svojo smer. Plameni so objeli žago in zajeli naselbino. Gozdne živali bežijo po ulicah. Zene in otroci vlačijo najpotrebnejše s seboj na varno. Drvarske kočje in solore v gozdu, stroje, vse je požar nenasiitni plamen.

Spomenik madžarskega kralja Štefana v mestu Szekesfehervar, kjer je bil pred devetsto leti kronan.

Teritorialne vode

Pri raznih spornih dogodkih, ki so nastali na morju v bližini obale, n. pr. Španske ali sedaj tudi Kitajske, se čisto vname prepričali, da je bila ta ali ona ladja v teritorialnih vodah ali ne. Kaj so prav za prav teritorialne vode? Po javnem mednarodnem pravu niso meje kake pomorske države tam, kjer se njeno kopno dotika morja, temveč nekoliko bolj daleč na morju. Prava meja je ona črta, ki gre vzporedno s kopnem v oddaljenosti treh morskih milj od zemlje, ki se pokaže na kopnem za časa oseke. Ker se na onih mestih, kjer je obala ravna, meja med vodo in kopnem pri plimi in oseki pomika precej daleč, je jasno, da je na takih mestih meja neke države za časa plime bližja tvarnemu kopnu, kakor je to pri onih državah, pri katerih pada obala strmo v morje in pri katerih se morje za časa oseke ne oddalji. V pristaniščih se te tri milje vedno računajo od pomela, sploh od ožarje. ki sega takoj daleč v morje. Tako zaznamovan morski pas se imenuje teritorialne vode, in v tem pasu ima država vso policijsko oblast in sme nadzorovati vsako tujo ladjo. Velikost teh teritorialnih voda — 3 morske milje so 5 in pol km — je bila določena v prejšnjih stoletjih, ko je to zadostovalo, da so lahko branili obalo proti napadom z morja. Danes lahko to širino vsak topovski strel premeta. Zato se v novejšem času priznava, da segajo teritorialne

vodo od obale tako daleč, kolikor sega topovski strel. Izven teh teritorialnih voda je morje svobodno, tako da lahko na njem mirno in svobodno vsaka ladja plove in vsakdo lovi.

Moč nožnega palca

Nemški raziskovalec dr. Josef Han je proučeval moč moških prstov, zlasti pa ga je zanimalo, kakšen pritisk lahko razvije palec na nogi. Ugotovil je, da ta mali del naše noge pritiska s silo 25,7 kg. Ta pritisk res da ne vrši, kadar človek normalno stoji na zemlji, ampak samo takrat, kadar namenoma nudi odpor. Pri hoji, ko se napenjajo vsi prsti, je pritisk palca na zemljo zelo velik, včasih še celo večji od omenjenega pritiska. Pri moških znaša 35 kg, a pri ženskah 29,75 kg. Pri moških je pritisk palca na levi nogi večji, kakor pritisk palca na desni nogi. Vsi ostali prsti so proti palcu pravi reveži. Tako pritiska prst poleg palca s silo 3,1 do 6,1 kg. Pri otrocih pa so tudi drugi prsti precej močni. Iz tega lahko razumemo, zakaj otroci tako lahko stoje na prstih.

Nova filmska igralka Florence George, operna pevka iz Chicaga.

Lasje v tekstilni industriji

V Nemčiji so prišli na to misel, da bi uporabljali lasje v tekstilni industriji. Splošno pomanjkanje eurovin je prignalo Nemce, da so začeli zbirati ne samo odpadke in cunje, temveč tudi lasje. Na predlog komisije za izrabljanje odpadkov bodo začeli izrabljati lasje, ki jih dobe pri striženju. Odrezane lasje, ki so daljši kakor 8 cm, bodo uporabili v tovarni za preproge, a krajše bodo uporabili za pridelovanje kartona. Računajo, da bodo tako na leto zbrali do 500.000 kg las.

Lord Runciman, ki rešuje sudetsko-nemško vprašanje, na obisku pri grofu Kinskem. Od leve na desno: Grof in grofica Kinsky, Runciman.

Nekaj velikih števil

Učenjaki cenijo, da je v naši zemlji premoga 7.400 milijard ton. Letno se zmanjša ta številka za 1500 milij. ton. Nafta je v zemlji 6.150 milijard ton, na vseh petrolejskih poljih na svetu dobe letno samo 184 milij. ton. Po tem računu bi bilo premoga za pet tisoč let, nafta za 33 tisoč let. Vodne sile imajo tako moč, da bi nam dale v električnih centralah na leto okoli pol milijard konjskih sil, če bi bile ob vseh rekah in slapovih centrale. Danes izkoriščamo letno samo 33 milijonov konjskih sil. Sonce daje zemlji 150.000 krat več toplote, kakor nam je daje ves premog, ki ga rudarji izkopljejo na zemeljsko površino. Če bi mogli izkoristiti samo ono toploto, ki jo sonce vrže na Svico, bi imeli dovolj sile za pogon vseh električnih strojev in tovarn, vlakov in ladij na vsem svetu.

Iznajdba gumijaste pete

Zopet je hotel slučaj, da so iznašli gumijasto peto. Neki mladenič, ki se je imenoval O'Sullivan, je bil zaposlen v neki tovarni. Stroji so pretresali vso stavbo. To tresenje je močno vplivalo na mladeničeve živce, ki že sicer ni bil preveč zdrav. Nekega dne mu je prišlo na misel, da je vzel s seboj v tovarno kos gumija in ga dal pod nogo. Takoj se je počutil bolje, ker je gumi ublažil tresenje. Po nekaj dnevih je z žalostjo ugotovil, da mu je nekdo ukradel gumi. Bil je nekoliko bolj previden odslej. Gumi je obrezal v obliki pete in ga pribil na čevlje. Tako je napravil prvi gumijasti podpetnik. Kmalu je osnoval tovarno gumijastih pet, ki spada danes med največje tovarne na svetu.

250 milij. litrov krvi gre v 70 letih skozi srce

Koliko napora in kako veliko delo izvrši srce, nam pokažejo te številke: srce, ki je komaj veliko kakor pest, izvrši vsak dan delo 16.280 kg metrov, to je delo, da se dvigne 16.280 kg 1 m visoko ali da dvignemo 1 kg 16.280 m visoko. V eni minuti gre skozi srce 6 l, v enem dnevu 10.000 l, v enem letu 3,5 milij. litrov, v 70 letih 250 milijonov litrov krvi.

Programi Radio Ljubljana

Cetrtek, 25. avgusta: 12. Pisana trata (plošče) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.30 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14. Napovedi — 15. Napovedi, poročila — 15.30 Nac. ura: Pomorski promet z Levanto za časa križarskih vojn (dr. Ant. Dabinovič, Zgb) — 15.50 Deset minut zabave (g. Fr. Lipah, član Nar. gled.) — 20. Wieniawski: Faust, fantazija za gosli in orkester — 20.10 Slovensčina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarič) — 20.30 Koncert lahke glasbe. Sodelujeta: Stanko Avgust (harmonika) in Rad. orkester — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Sornov šramel-kvartet.

Drugi programi

Cetrtek, 25. avg.: Belgrad-Zagreb: 20. Nar. pesmi, 30.30 Simf. konc. — Praga: 19.25 Voj. godba, 20.10 Swing-band, 20.40 Igra, 21. Slovaške nar. 21.25 Kom. konc., 22.35 Cig. ork. — Varšava: 19.30 Zab. konc., 21.10 Ples. gl., 22. Schubertova dela — Sofija: 20. Klavir, 20.55 Ogrske pesmi, 21.25 Lahka gl. — Budimpešta: 19.35 Verdijska opera »Aida«, 22. Cig. ork. — Trst: Milan: 21. Igra, 21.40 Čelo, nato ples. gl. — Rim-Bari: 21. Puccinijsve enodejanke »Plasce«, »Sestra Angelika« in »Ginaani Schiechie« — Dunaj: 19. Stari instrumenti, 20.10 Voj. pesmi, 21. Pristanika romantika, 22.00 Nar. in zab. gl., 24. Nočna gl. — Berlin: 20.10 Ples. večer — Königsberg: 30.10 Ork. in solisti — Frankfurt-Stuttgart: 20.10 Orkester, zbor in solisti.

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Teh poganskih jutranjih ur pa je bilo nenadno konec. To se je zgodilo tedaj, ko so bili samo še trije Guiseppievi otroci dovolj majhni, pa so pred odhodom voza pri vodnjaku prejeli jutranji poliv. Zdaj so dejali samo še:

»Inocenza, Jacopo, Luigi.«
Ta čas se je Gospodu Bogu zazdelo, da je ata Tonijs Guiseppia naredil za bogatega moža. Po stari navadi je tudi zdaj pri njem previdnost hodila po temnih potih.

Najprej se je primerilo, da je Antonio nekega jutra, ko se je vrnil s posebno fletne vožnje z Angelo in lezel z voza, deklico iz same prešernosti poljubil. Upal je, da ga bo kdo pri tem videl, in tako se je tudi zgodilo.

Videla ga je Fides.
Od zdaj naprej, čeprav ne takoj po tem dogodku, je gledala na to, da je sama skrbela za kuhinjo. Veliko Angelo bi bil sicer mogel spraviti iz njenega miru samo kak megočen naravni dogodek, potres ali kaj takega, mala Angela in Toni sta pa le s težavo prenašala njeno navzočnost v kuhinji. Naj sta delala kakor sta hotela, Fides ju je s svojimi pogledi zasledovala, da se ji nikdar nista mogla docela izogniti. Bila je prepogosta v kuhinji. V strahu in trepetu sta delala svoje in se na skrivaj križala.

Take so bile stvari, ko je — to je bila druga poteza — pri hudi nevihti strela udarila v cesto tik za Bonnyfeatherovo hišo. V Anglini kuhinji se je stopilo s nič manj kakor devet bakrenih ponev, v Antonievi sobi pa je padla s stene Marija.

Strah zaradi teh dogodkov še ni bil docela premagan, ko je — tretji dogodek — grof Spanochi, mestni poglavar v Livornu, izdal oklic, s katerim je za izboljšanje in popravilo mestnih utrb razpisal uradno loterijo, kjer je bilo moči zadeti več znatnih dobitkov.

Po mestu so že šle pyvsod govorice, da prihajajo Francozi. Toda razen angleških trgovcev se ni nihče nad tem kaj resno vznemirjal. Po cestah pa ni te dni govora o ničem drugem, kakor o najboljših številkah za loterijo.

Velika Angela se je spominjala svojih devetih ponev, katere ji je uničila strela in je stavila na devet. Deset pa je številka strela.

30 Zato je debela dobričina raznesla skoraj vse svoje prihranke in si kupila deset srečk, na katerih je v tej ali oni zvezi prihajala do izraza tudi devetica.

Toniju je tolika spretnost njegove žene zaprla sape in govor. Počelni je v kuhinjski kot in spustil z brzde bolešno ljubosumnost. Govoril je:

»Ti ne bi bila smela tega storiti, Angela. Morala bi bila povedati meni, in jaz, kot tvoj soprog, bi bil staval na te številke. Kajti jaz sem mož in imam več denarja, kakor ga boš ti kdaj mogla izgubiti v loteriji.«

To je bilo pri Angeli boleče mesto. Kljub njeni obilnosti in njenim orjaškim delovnim naporom je neznatni Toni dobival več plače za nošenje jedi kakor ona za kuhanje.

»Trdil je, da je mož. Debela Angela je sklenila, da mu bo to trditve spodbijala. Kričala je:

»Ti — pa mož! Ti nisi nič, suha majhna podgana si. Ven s teboj! Privršala je nadenj z edino ponvijo, ki ji je še ostala.

Fides je brez besede gledala ta prizor. Ko pa je Toni pobegnil, je šla z njim in mu nekaj zašepetala.

Kmalu nato se je Toni s klubokom v roki oglasil pri Antoniu ter ga z zatajenim razburjenim glasom vprašal:

»Signor Adverso, ali drži, da je Marijo v vaši sobi tudi zadela strela?«

Antonio je ponovil zmeden:

»Tudi zadela strela? Seveda, seveda, drži. To se pravi, zadela je ni. Samo padla je na tla in se ni niti razbila.«

Oni se je pokrkal. Na obrazu se mu je zasvetil izraz globokega olajšanja. Potem je dejal:

»No, potem pa bom storil to!«

»Kaj neki?«

»Boste, že videli. Če zadenem, boste deležni moje sreče.«

Še tisti večer je Toni dal vse, kar je imel lastnega in izposojenega denarja, v gneči pred podjetjem Franchetti poleg rotovža za naslednje loterijske številke: za številko strela, za številko ponev, za številko Device. Srečke, ki jih je nazadnje dobil, so nosile številke 10, 9, 6, 8, 15. Da je dobil zaželjene številke, se je moral spustiti v drage zamenjave z lastniki drugih srečk v množici. Toda bil je vseeno nadvse srečen: upal si je nekaj, staval je petico.

Ni opustil ničesar, kar bi mu po njegovem utegnulo pomagati, da bi dobil. Molil je Kyrie eleison, molil trinajst zdravih Marij v prav takih cerkvah, klical na pomoč Gašperja, Melhiorja in Baltazarja, tri Modre z Jutrovega. Potem je šel domov ter se prepiral z ženo. Žena mu je dejala, da je »poln ošabnosti dolgov in bolh«.

Na to žalitev je nemo in brez odgovora odšel iz kuhinje. Kaj takega je težko prenesti, toda človeku nosi skoraj vedno srečo.